

מצווה לנפש

תובנה מעשית ממצווה הנלמדת בפרשת השבוע

»«

פרשת לך לך

»»» השלמות שבהיסרון «««

המצווה בפרשה: ויאמר ה' אל אברהם לך
לך מארצה ומבולדתך ובמבית אביך אל
הארץ אשר אראך (בראשית יב, א).

כימי אנוש טעו בני האדם טעות גדול... וזו היתה טעותם. אמרו הואיל והאלהים ברא כוכבים אלו ונגלגלים להנהיג את העולם ונתנם במרום וחלק להם כבוד והם שמשמים המשמשים לפניו ראויין הם לשבחם ולפאדם ולחלק להם כבוד. וזהו רצון האל ברוך הוא לגדל ולכבד מי שגדלו וכבודו. כמו שהמלך רוצה לכבד העומדים לפניו וזהו כבודו של מלך... ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שגולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו... כיון שנגמל איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשב ביום ובלילה והיה תמה היאך אפשר שיהיה הגלגל הזה נוהג תמיד ולא יהיה לו מנהיג ומי יסבב אותו... וכן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו. כיון שהכיר וידע התחיל להשיב תשובות על בני אור פשדים ולערך דין עמהם ולומר שאין זו דרך האמת שאתם הולכים בה ושבר הצלמים והתחיל להודיע לעם שאין ראוי לעבד אלא לאלוהי העולם.. (רמב"ם, הלכות עבודה זרה וחוקות הגויים, א, א-ג).

דברי הרמב"ם נפלאים, כדאי מאוד לראות אותם במלאם. הרמב"ם מדריך אותנו במשעול האמונה, החל מדור אנוש וטעותם הגדולה ועד לאברהם אבינו שמגלה ומכיר את בוראו.

בספרות התורנית מכונה העבודה הזרה 'עבודת כוכבים ומזלות'. גם לאחר שעובדי האלילים הפסיקו לעבוד את גרמי השמים ופנו לקיים פולחנים למעשה ידיהם, לצלמים ולפסלים, שמה של העבודה נשאר 'עבודת כוכבים ומזלות'. בעבודה הכוכבים של דור בני אנוש טמון היסוד להבנת המניע הנפשי לעבודת אלילים, מניע שאמנם התבטא בצורות שונות במהלך ההיסטוריה אך נשאר בנו עד היום.

בני אדם נבראו חסרים. לא מושלמים. הקדוש-ברוך-הוא ברא אותנו כמהים לשלמות, במרדף אחרי השלמת החיסרון וההתקדמות. עולם מושלם היה חסר תועלת, קיום העולם מבוסס על הרצון הפנימי של בני האדם להשלים את החסר ולהשיג עוד ועוד. לא רק בני האדם חסרים, העולם כולו נברא באופן בו בני האדם צריכים לעמול כדי להשלים אותו ולהיות - כביכול - שותפים במעשה בראשית. לא ניתן לאכול חיטים בלי מעורבות האדם הקוצר, טוחן, לש ואופה. אי אפשר ללבוש צמר בלי לגזוז, לטוות, לארוג ולתפור. אין שלמות. וזו המוטיבציה הפנימית של כל אחד ואחת מאיתנו.

אין שלמות, עד שאנו מסתכלים אל על, אל השמיים. גרמי השמיים נדמים ככאלה שהגיעו אל ייעודם. הם לא משתנים. קרוב לששת אלפים שנה שהם עושים את אותו המסלול, שמחים בצאתם וששים בבואם. זו שלמות מעוררת קנאה. שמש, ירח וכוכבים שלא צריכים לשאוף למשהו אחר, לא חסר להם כלום, הם כבר נמצאים בשיא. לא צומחים, גדלים ואז מתייבשים. לא משתנים, מוסיפים ונחסרים. שלמים. כמו מה שהאדם תמיד שואף להיות. שלם ומושלם.

הסיבה שלא נבראנו שלמים היא כדי שנעמול להיות חלק מגילוי כבוד ה' יתברך. כל הנברא בשמי, לכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו. כולנו נמצאים בעולם עם משימה, מטרה ייחודית. התפקיד של כל אחד ואחת מאיתנו הוא לעמול ולהיות חלק מהייעוד של 'והיה ה' אחד ושמו אחד'. אנו לא חסרים סתם כך, אנו חסרים כדי שנהפוך להיות שלמים יותר וטובים יותר, בדרך התורה והמצוות. אנו חסרים כי השלמת החוסר מאפשרת את גילוי כבוד ה' והכרת מלכותו.

אך תמיד היו אנשים שחיפשו קיצורי דרך. אמר ר' יוחנן: הרשעים מתקיימים על אלוהיהם... אבל הצדיקים אלוהיהם מתקיים עליהם (בראשית רבה, סט, ג). במקום שהם יעמדו ככלי דרכו יתגלה כבוד ה', הם בחרו לייצר לעצמם אלוהים-אחרים. כאלה שישרתו אותם וימלאו את הצורך שלהם בחיבור לשלמות.

הרצון לעבוד את הכוכבים והמזלות היה מתוך ניסיון להתחבר למשהו שלם, חיצוני, שלא דורש עבודה קשה. במקום להתחבר לשלמות האלוהית של מי שאמר והיה העולם הם ניסו למצוא אלטרנטיבות, שלמויות אחרות שנבראו על ידי ה' לצורך העולם אך הם הפכו אותם לחזות הכל, למודל לחיקוי ולעבודת אלילים. גם התרבות הפגאנית המאוחרת יותר הגיע מאותו מקום. ניסיון ליצור שלמות סטטית ולא משתנית שלא מחייבת עבודה עצמית ושינוי פנימי. במקום לצעוד קדימה ולגדל את כבוד ה', הם בחרו לייצר אלטרנטיבה זולה וחסרת משמעות, כזו שהם יכולים להתקיים עליה בלי לעשות את התהליך הפנימי והמורכב.

בסוף דור הנביאים בטלו החכמים את יצר העבודה הזרה. מאז, אין צורך לאדם להתחבר למשהו חיצוני מושלם כדי למצוא סיפוק. המרדף אחר השלמות לא גורם לאדם לייצר פסלים או לעבוד את גרמי השמיים. הרצון לשלמות נשאר, בזכותו מתקיים העולם, אך צלמים ואלילים כבר לא עונים על הצורך הזה. במקום זה קיימת כיום בעולם דרך התמודדות אחרת; התכחשות לחיסרון. כיום אנשים עשויים לומר לעצמם שהם כבר מושלמים ושהם יכולים למלא את חסרונם בכוחות עצמם. במקום לנתב את החיסרון המובנה למקום של למידה, עבודה ובנייה אישית הם מעדיפים לומר לעצמם שהרגשת-החסרון לא נכונה. הם לא עובדים אלוהים-אחרים, הם עובדים את עצמם. הם לא מכניסים פסלים למשווה, הם מבטלים את המשוואה לחלוטין.

גם זו עבודת אלילים. מתקדמת יותר, נאורה יותר, אך אלילית וחסרת משמעות כמו כל קודמותיה. אדם לא יכול להגיע לשלמות בלי להתחבר לאלוהים. אדם לא יכול להגיע לייעוד שלו בלי להבין שהמטרה הגדולה נמצאת מחוצה לו, בלי להפנים שהתפקיד שלו הוא להיות חלק מהפסיפס הגדול של גילוי כבוד ה'. ההתעלמות מהבורא וההתמקדות באדם היא עבודת-אלילים מודרנית, חסרת סיכוי בדיוק כמו קודמותיה.

בשביל להצליח להגיע לשלמות עלינו לשמוע את קולו של ה' הקורא לכל אחד מאיתנו: לך לך. מצוות האמונה דורשת מאיתנו לצאת מאזור הנוחות, להכיר בחוסר השלמות שלנו ולראות בה כלי להתקדמות ועליה.

**שבת שלום!
אליהו אילני**